

राज्यात माहे फेब्रुवारी, मार्च, एप्रिल व मे, २०२० या कालावधीत झालेल्या गारपीट व अवेळी पावसामुळे शेतीपिकांच्या नुकसानीपोटी बाधित शेतकऱ्यांना मदत वाटप करण्यासाठी निधी वितरीत करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : सीएलएस-२०२०/प्र.क्र.२५५/म-३
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक :- १५ जुलै, २०२२

संदर्भ:-

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०१५/ प्र.क्र.४०/ म-३, दि.१३.०५.२०१५
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२०/ प्र.क्र.२५५/ म-३, दि.१८.०२.२०२१
- ३) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र.उपआ/नैआ/पुनर्व/कली/कावि-२६९/२०२०, दि.१३.७.२०२०
- ४) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र.उपआ/नैआ/पुनर्व/म.स./कावि-९४/२०२२, दि.२१.४.२०२२
- ५) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२२/प्र.क्र.४३/अर्थ-३, दि.४.४.२०२२

प्रस्तावना:

राज्यात माहे डिसेंबर, २०१९ - जानेवारी, २०२० या कालावधीत गारपीट व अवेळी पावसामुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्याचे निर्देशनास आले होते. त्यामुळे शेतीपिकांच्या नुकसानीचे पंचनामे करून राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषानुसार व दरानुसार बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मदतीचा तपशील कृषी आयुक्तांमार्फत पाठविण्याच्या सुचना शासन पत्र दि.३.१.२०२० अन्वये देण्यात आलेल्या होता. सदर सुचनानुसार संयुक्त पंचनामे झाल्यानंतर ३३ टक्के पेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी बाधित शेतकऱ्यांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषानुसार व दरानुसार मदत देण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मदतीचा प्रस्ताव कृषी आयुक्तांकडून दि.१५.०९.२०२० व दि.१७.०७.२०२० पत्रान्वये प्राप्त झाले. सदर नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्याने बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्यासाठी मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दि.१६.१२.२०२० रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्णयानुसार बाधित झालेल्या शेतकऱ्यांना संदर्भ क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये मदत अनुज्ञेय करण्यात आली आहे.

शासन निर्णय :-

माहे फेब्रुवारी ते मे, २०२० या कालावधीत राज्यात झालेल्या गारपीट व अवेळी पावसामुळे शेतीपिकांचे व बहुवार्षिक पिकांचे नुकसान झाल्याने बाधित शेतकऱ्यांना संदर्भ क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये एकूण रु. २४७७६.५२ लक्ष (रूपये दोनशे सत्तेचाळीस कोटी शहात्तर लक्ष बावन्न हजार फक्त) इतका निधी सर्व विभागीय आयुक्तांमार्फत वितरीत करण्यात आला आहे.

संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णय निर्गमित करण्यापूर्वी विभागीय आयुक्त, अमरावती यांनी दि.४.६.२०२० अन्वये अमरावती जिल्ह्यासाठी बाधित शेतकऱ्यांची संख्या १८२३६ एकूण बाधित क्षेत्र १०९१३.५६ यासाठी रु.१८८४.५१ लक्ष इतक्या निधीची मागणी केली. तदनंतर विभागीय आयुक्त, अमरावती यांच्या दि.१३.७.२०२० च्या संदर्भ क्र.३ च्या पत्रान्वये सुधारित प्रस्ताव सादर केला असून अमरावती जिल्ह्यासाठी बाधित शेतकऱ्यांची संख्या १८५२५ एकूण बाधित क्षेत्र १११७६.९३ यासाठी रु.१९२३.३२ लक्ष इतक्या निधीची सुधारित मागणी केली आहे. तथापि, संदर्भ क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये विभागीय आयुक्त, अमरावती यांना बाधित क्षेत्र १०९१३.५६ यासाठी रु.१८८४.५१ लक्ष इतका निधी वितरीत करण्यात आला आहे. विभागीय आयुक्त, अमरावती यांच्याकडून उर्वरित निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी मागणी होत असल्याने व त्यांनी संदर्भ क्र.३ व ४ अन्वये सादर केलेल्या प्रस्तावानुसार अमरावती जिल्ह्याकरीता रु.३८.८० लक्ष (रु.अडतीस लक्ष ऐंशी हजार फक्त) निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. शेतीपिके व बहुवार्षिक पिकाच्या नुकसानीसाठी मदतीचे वाटप करताना खालील दक्षता घेण्यात यावी:-

- i. प्रचलित नियमानुसार शेती/बहुवार्षिक फळपिकाच्या नुकसानीकरीता मदत ३३ टक्के अथवा त्याहून अधिक नुकसान झालेल्यांना अनुज्ञेय राहिल.
- ii. प्रचलित पद्धतीनुसार कृषी सहायक, तलाठी व ग्राम सेवक यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने पूर्ण करण्यात आलेल्या पंचनाम्यानुसार बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप जिल्हाधिकारी यांनी करावे.
- iii. बाधित शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात मदतीची रक्कम थेट जमा करण्यात यावी.
- iv. कोणत्याही बाधित शेतकऱ्यास रोखीने किंवा निविष्टा स्वरूपात मदत देवू नये.
- v. मदतीची रक्कम खातेदारांच्या बँक खात्यावर थेट जमा करताना मदतीच्या रक्कमेमधून कोणत्याही बँकेने कोणत्याही प्रकारची वसुली करू नये. याकरिता सहकार विभागाने योग्य ते आदेश निर्गमित करावेत.
- vi. मदतीचे वाटप करताना मदतीची व्दिरुक्ती होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

३. उपरोक्तप्रमाणे बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी एकूण रु.३८.८० लक्ष (रुपये अडतीस लक्ष ऐंशी हजार फक्त) इतका निधी मागणी क्रमांक सी-६, प्रधान लेखाशीर्ष २२४५- नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणार्थ सहाय्य, ०२, पूर, चक्रीवादळे इत्यादी, १०१, अनुग्रह सहाय्य (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च, (९१)(०५) नैसर्गिक आपत्तीमुळे पीक नुकसानीकरिता शेतकऱ्यांना मदत, ३१ सहाय्यक अनुदाने (२२४५ २४५२) या लेखाशीर्षाखाली सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षासाठी उपलब्ध असलेल्या निधीमधून वितरित करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. कार्यासन म-११ यांनी सदर निधी बीम्स प्रणालीवर विभागीय आयुक्तांमार्फत वितरीत करावा.

४ वरील निधी खर्च करताना संदर्भाधीन शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. तसेच ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. लाभार्थ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी रक्कम आहरित करून लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये हस्तांतरित करावी. सदर निधी अनावश्यकरित्या आहरित करून आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांच्या बँक खात्यामध्ये काढून ठेवण्यात येवू नये. या आदेशान्वये मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाच्या मर्यादेतच खर्च करण्यात यावा. लाभार्थ्यांना मदत वाटपाची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर **लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्ह्यांच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावा.**

५. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात याचे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून तसेच राज्य शासनाच्या निधीमधून उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या महालेखापाल कार्यालयास व शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहिल.

६. संदर्भ क्र. ५ येथील वित्त विभाग, परिपत्रक दि.४.०४.२०२२ मधिल परिशिष्ट १ ते १० या अटींची पूर्तता होत असल्याने सदरचा निधी वितरित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२२०७१५१११७३३२४१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(संजय औ. धारुरकर)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा. विरोधी पक्ष नेता (विधानसभा/विधान परिषद), विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
३. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई,
४. विभागीय आयुक्त, अमरावती
५. जिल्हाधिकारी, अमरावती.
६. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
७. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,

८. संचालक, लेखा व कोषागारे ,मुंबई
९. जिल्हा कोषागार अधिकारी, अमरावती.
१०. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. कार्यासन अधिकारी (म-११), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
१३. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३)